

KERTÉSZ
IMRE

A NYOMKERESŐ

MAGVETŐ

Kertész Imre: A nyomkereső

Kertész Imre
A nyomkereső
(Részlet)

Megjelent

Kertész Imre

nyolcvanadik

születésnapjára

(Részlet)

Magvető

© *Kertész Imre, 2009*

MAGVETŐ KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.

Honlap: www.magveto.hu

E-mail: magveto@lira.hu

Felelős kiadó Morcsányi Géza

Felelős szerkesztő Sárközy Bence

A kötetet Pintér József tervezte

Műszaki vezető Bezúr Györgyi

Kiadványszám 8384

ISBN 978-963-14-2813-1

Készítette: eKönyv Magyarország Kft.

Vendégségben

A házigazda — bonyolult családnevű egyén, a keresztneve szerint Hermann — gyanútlanul fecsegett: úgy látszik, még valóban csak egyszerű kollégát sejtett vendégében, s az most, a pipáját szívogatva (kényelmetlen, de alkalomadtán, meg kell hagyni, igencsak nélkülözhetetlen szerszám), csendesen az arcát tanulmányozta. Nem látott különösebbet: egy középkorú férfi zavartalan önbizalomtól sugárzó arca volt, formája ovális, orra, szája rendes, haja barna, szeme kék. Egyelőre még nem lehet pontosan tudni, hogy fecsegése mögött a szokott fondorlat, vagy pusztán gyermeteg együgyűség rejtőzködik-e: hajlott az utóbbi föltevésre, habár — tűnődött — a kettő közti különbség elhanyagolható voltaképpen. Újabb pillantást vetett rá: csakugyan és a legkomolyabban azt hinné, hogy sikerült véglegesen elvágnia maga mögött a szálakat? Nos, mindegy: hamarosan meg kell tudnia, hogy a szálakat sohasem lehet elvágni, és neki is, akárcsak valamennyi tanúnak, előbb-utóbb vallania kell.

Egy percet ajándékozott még neki, a felhőtlen gondtalanság egyetlen percét. A fecsegését figyelte: a foglalkozásáról, pontosabban a foglalkozása nehézségeiről fecsegett, a kollégának, ha ugyan nem a cinkostársnak járó bizalommal, s úgy tett, mintha roppantul gondterhelt volna miattuk — vagyis úgy tett, mintha semmi gond sem volna a világon. Ügyes, gondolta a vendég, nagyon ügyes: bizonyára nem lesz könnyű megtörni. Áttekintette a színteret: az alkalom kedvezőnek látszott: ők ketten a szoba sarkában ültek, kisasztalka mögött, ropogós, zöld bőrfotelokban, mialatt a másik sarokban az asszonyok cipőket próbáltak egymás lábára, egészen beléfeledkezve ebbe a női hóbortjukba. Igen, ideje, hogy munkához lásson.

Kivette szájából a pipát, és előre megfontolt, higgadt barátságталansággal a szavába vágott. Azután egyetlen kurta mondatban tudatta kilétét, küldetése és az általa lefolytandó vizsgálat célját: Hermann elsápadt kissé. Csakhamar összeszedte magát azonban, mint az egyébiránt várható is volt: némileg, mondta, készületlenül éri a váratlan bejelentés, hiszen eddig minden jel arra vallott, hogy a vendég — a kolléga úr — csupán az éppen véget ért szakmai konferenciára érkezett a városkába, úgyhogy hirtelenében nem is tudja, mit is mondjon ezen a késői órán...

— És annyi esztendő után — vetette közbe a vendég.

— Rendben van, ezt sem tagadom — felelte Hermann.

— De mindenekelőtt egyvalami érdekelne: kötelességem-e egyáltalán az ön kérdéseire válaszolni?

— Nem — így hangzott a gyors felelet. — Önre kizárólag a saját törvényei vonatkoznak. Ezt föltétlenül tudnia kell, és semmivel sem menthető, hogy nem mindjárt ezzel kezdtem.

Köszöni, felelte Hermann, erre volt csupán kíváncsi: ezek után pedig — jelentette ki mosolyogva — készen áll a tanúvallomásra, mégpedig önként és függetlenül, amint vendége is láthatja. Így igaz, hagyta rá a vendég, bár talán kevesebb méltánylással, mint amennyit Hermann, a maga nagyvonalúsága ellenében, bizvást elvárhatott volna. Úgy látszik, a vendégnek az lehetett a véleménye — meglepő magabiztosság —, hogy Hermann mindenképpen vallani fog. De épp az volt a zavarba ejtő, hogy nem kérdezett semmit: nyugodtan ült tovább, a pipáját szíva, és szinte unatkozni látszott.

Egy perc múlva Hermann törte meg a csöndet. Tulajdonképpen — kérdezte — mi érdekelné a vendégét? Talán — firtatta tovább, minthogy a vendég késlekedett a válasszal, mint aki még fontolgat valamit — őhöz, Hermannhoz kívánna személyes kérdéseket intézni? Netalán arról meggyőződni — folytatta az előlegezett megértés áthidaló, könnyű kis mosolyával —, hogy ő, Hermann, mit és mennyit tud?

— Nos hát, mindenesetre — felelte —, hogyan, szívesen meghallgatom; már amennyiben persze csakugyan kedve tartja, hogy elbeszélje.

— Miért ne? — vont vállat Hermann, elvégre semmi titkolnivalója. Következésképp viszont, tette hozzá, nincs túl sok mondandója. Tény és való: hallott az esetről. Azt is tudja, hogy itt a környéken történt. Fájdalmas, még beszélni is fájdalmas róla. Ő maga különben akkor nem sok figyelmet szentelhetett a dolognak. Nem akarja a vendéget magyarázatokkal terhelni — ennek mindenesetre megvolt az oka, hogy a többit ne is említse, az idő tájt például félig-meddig gyermek volt még, ami persze nem mentség, csupán körülmény, de valamennyire talán magyarázatul szolgál. Természetesen így is a füléhez jutott egy és más, hallotta, hogy valami történt, a számos akadályoztatás ellenére — sőt, épp ezek, mondhatni nyomatékosító jelenléte folytán — is lehetetlenség volt az embernek némely dolgról, ha kelletlenül is, de tudomást nem szereznie — hamis tanú, aki egyebet állít. A részletek és arányok azonban, vagyis maga az eset tulajdonképpen csak később kezdett pontos körvonalat ölteni.

Hermann itt elhallgatott egy percre; mozgékony, szava-it mintegy állandó magyarázó ábrákkal kísérő kezét, talán hogy végre szilárd támaszt találjon számára, az ültében magasra húzott térde köré fonta, s jól hallatszott ujjperceinek könnyű roppanása, mielőtt újra beszélni kezdett.

Megtehetette volna, mint ahogy mások is megtették, hogy nem foglalkozik az üggyel — ki vethetné a szemére? De — folytatta — valami nem hagyta nyugodni, valami hajtotta, égette, a kíváncsiság — de nem, nem ez a helyes szó, s itt nincs helye a szeméremnek; szabad-e tehát kötelességről, a tudás gyötrelmes kötelességéről beszélnie inkább? Lázasan kutatómunkába fogott: tényeket, mindenekelőtt is kétségbevonhatatlan tényeket akart, hogy tisztán lásson az ügyben. Aktákat gyűjtött, bizonyítékokat szerzett, egész irattárat halmozott föl — volna mit mutatnia a vendégnek. Most már csak az hiányzott, hogy mindezt a rengeteg tárgyi

bizonyítékot feldolgozza; csakhogy... S Hermann itt mélyen felsóhajtott, hátrébb dőlt ülésén, anélkül hogy elengedte volna térdét, és egy percre lehunyta a szemét, mintha az erős lámpafény bántaná.

— Csakhogy — folytatta aztán — már a föltételezéssel is elég messzire megyünk, túlságosan is messzire. Az ember elgondol bizonyos dolgokat: nem tehet mást. És bár ezek a gondolatok nem tőle származnak, csak... hogy is mondjam... Érti ezt? Szóval... van ebben valami visszariasztó. Az emberben megmozdul valami... valami belső tiltakozás... Egy érzés, amire nehezen találnék hirtelen nevet... Félek, nem vagyok eléggé világos...

Ismét elhallgatott, tétova pillantást vetve a vendégre, s bár ez óvakodott attól, hogy bármi megjegyzéssel befolyásolja, Hermann, úgy látszik, mégis biztatást olvasott ki az arcából, mert folytatta:

— Talán — mondta — az, hogy lehetséges. Igen, az, hogy föltételezzük a lehetetlent, és egyszer csak bizonyosat nyerünk rá, hogy... hogy lehetséges: most — jött lázba —, azt hiszem, most sikerült megfognom ezt a bizonyos érzést. — Előrehajolt, egészen közel a vendéghez, szeme különös fényben égett, a hangja suttogásba fordult. — A lehetőség, érti? Semmi más, csak a pusztán lehetőség. És hogy ami csupán egyetlen egyszer, csupán egyetlen emberrel megtörténik, az már át is lépte a lehetőség határait, az már valóság, az már a valóság törvénye... — Elhallgatott, csaknem roskadtan nézve maga elé, majd ismét a vendégére emelte egy kissé még mindig zavaros tekintetét. — Nem tudom, érti-e, hogy mire gondolok...

— Hogyne érteném — bólintott a vendég —: érdekes gondolat. S valószínűleg igaz is, hisz miből is táplálkoznék örökös szorongásunk, ha mindnyájan részesnek nem éreznénk magunkat kissé az egyetemes rosszban.

— Igen! Igen! Látom, tökéletesen megért! — kiáltott föl Hermann, kezét valami hirtelen elragadtatással a vendég felé nyújtva, majd, nem találva tán e túlaradó mozdu-

lat voltaképpen célját, ismét visszavonva: — Örülök, hogy találkoztunk, örülök, hogy itt van! Sőt azt mondom: előbb kellett volna eljönnie!

— Lehetetlenség volt — mentegetőzött a vendég.

— Sokat, sokat kellett volna beszélgetnünk! Egy időben nagyon vártam... úgyszólván nap mint nap vártam a jövetelet!

— Sajnálom, de csak most kerülhetett rá sor — szabadkozott a vendég.

— Kár. Most már mindegy, de kár. — Hermann lassacskán erőt vett érzelmein, szavai ismét értelmes rendben sorakoztak egymás mellé, mint egy építmény kőkövei. Hát igen: ekkora teher — mondta — és ily kevés lehetőség egyetlen elszánt, határozott tetre. Töprengett, egyre rágta a gondolat: mit tehetne, túl azon, amit az ember napról napra amúgy is megtesz; de hát az igazat megvallva nem sok eredményre jutott. S aztán az élet egyéb követelményeire kellett fordítania figyelmét: alacsonyról küzdötte fel magát, tanult, egzisztenciát, majd családot alapított — bizony, nem csekély erejébe került, amíg odáig jutott, ahol ma tart. Nem szeretné, ha vendége félreértené és a szavait úgy értelmezné, mintha a maga részéről ezzel netalán végképpen félretette volna az ügyet: nem, és magától értetődik, hogy fenntartás nélkül vállalni kíván minden szolgálatot, ami az eset következményei miatt reá is hárul, noha természetesen — s ezt hangsúlyozni szeretné — önként és függetlenül, amiként ennek a tanúvallomásnak is aláveti magát. Elmosolyodott, töprengő, fanyar kis mosollyal:

— Hogy is mondta az imént? Az egyetemes rosszból ránk eső rész miatt? Igen, igaza lehet, talán ezért —; vagyis, folytatta Hermann, lényegében csak egy tágan — némelyek, például a felesége szerint túlságosan is tágan — értelmezett kötelességérzettől vezettetve, mert hiszen közvetlenül semmi sem köti tulajdonképpen az esethez — hanem ez már kivilágzott, felesleges volna megismételnie. Mármost ez, ha talán nem is sok, de körülbelül minden, amit a maga részéről mondani tud — fejezte be.

— Köszönöm — mondta a vendég —, nagyon érdekes volt. Az ön személyes ügye valójában nem tartozik ugyan a vizsgálat anyagához, és bizonyára emlékszik, hogy csupán beleegyeztem, nem kértem azonban rá, hogy előadja a védekezését; de hát ön bizonyára szükségét érezte, és miért is tagadtam volna meg ezt a kis szívességet? Mindamellet kösziönöm, nagyon érdekes volt — erősítette meg ismét.

Hermann meghiökkenten nézett rá:

— A védekezésemet?... — vonta össze a szemöldökét. — Remélem, nem kétkezik a szavaimban? — kérdezte aztán. — Amennyiben látni óhajtja az okmányaimat...

— Erre nincs felhatalmazásom — szakította félbe. — Mellékesen az önről szerzett információim tökéletesen egybevágna a szavaival. Ön felette áll minden gyanúnak, Hermann.

Nos, ennek igen örül, mondta Hermann, mindjárt hozzátéve, hogy magától értetődően nem személyes okból — hisz ezt illetően sosem lehetett kételye —, hanem abban a tágabb értelemben, mint ahogy erről az előbb beszélgettek: vagyis örül, hogy nem lett áldozata holmi vak pusmogásnak, bizonyos elfogultságoknak, a világ általánosító hajlamának, amivel az ilyen vélekedéseket a személyekről családokra, családokról vidékekre, majd meg már egész népekre kiterjeszteni szokta, s ami roppantul bántotta volna.

— Megérttem — jegyezte meg a vendég —, magam is rendelkezem némi tapasztalattal ebben a tekintetben. Az ilyesmi mindig kellemetlen.

Úgy van, helyeselt Hermann, és főként végeláthatatlan eljárásokba bonyolódhat az ember, föltéve, hogy nem vagyunk közömbösek egynémely tekintetben, és súlyt helye-zünk tiszta hírünkre.

— Márpedig — folytatta — kolléga urat valószínűleg nem szükséges emlékeztetnem a krónikus időhiányra, ami már a mi szakmánk velejárója. Most meg éppen hogy rám jár a rúd: ugyanis épp kinevezés előtt állok és át kell vennem az új munkakörömet.

A vendég itt egy pillanatra félbeszakította, hogy szerencsét kívánjon.

— Köszönöm — nyugtázta Hermann, ültében meghajolva, majd kényelmesen hátradőlt a karosszékekben, papucsos lábát otthonosan előrenyújtva. — Ettől függetlenül természetesen a továbbiakban is a rendelkezésére állok, minden téren és eszközzel, amennyire csak az erőmből telik.

A vendég sietve biztosította, hogy semmiképp sem kíván visszaélni sem az idejével, sem a türelmével: mindössze néhány információról volna szó, melyeket a házigazdától a helyszíni szemle tárgyában szeretne kérni; az első kiszállásnak ugyanis holnap kell megtörténnie. Szükség lesz majd egy második szemleútra is, egy másik, egy távolabbi helyszínen — de ezt most hagyjuk, beszéljünk az elsőről inkább, amelyet itt, a közeli terepen kell majd megemlítenie. Azt szeretné tehát tudni: megvan-e minden, épségben, érintetlenül?

— Hogyne — felelte Hermann, és hozzátette: — Erre ügyeltünk.

Helyes, mondta a vendég, ez igen fontos, ha ugyan nem épp a legfontosabb körülmény, mivel a nyomok eltüntetése az ellenfél egyik kedvenc és legveszedelmesebb eszköze: márpedig az ilyesmi még a leglelkiismeretesebb vizsgálat eredményességét is veszélyeztetheti — no persze, épp ez az ellenfél számítása.

Hermann elgondolkozva nézett maga elé, mintha a vendég szavait mérlegelné:

— De hát — kérdezte aztán csodálkozva — milyen ellenfélről beszél voltaképpen? Biztosíthatom, hogy a mi környékünkön, már amennyiben beszélhetünk egyáltalán számba vehető ellenfélről... (a vendég itt fölnevetett) no jó, tegyük fel... akkor sem merészelne azonban olyasmit megkockáztatni, mint például a nyomok eltüntetése, és szavatolok érte, hogy ha csak az idő nem...

— Az idő veszedelmes ellenfél — vágta el kurtán.

Hermann fölélénkült: ő ezt nem egészen így fogja fel, kezdte, elvi kérdésekhez illő tárgyilagos, ám határozott ellenvéleményt tükröző mosollyal. De a vendég egyetlen kézmozdulattal elhallgattatta: pillanatnyilag, jelentette ki, nem tartja célszerűnek, hogy ezt a kérdést megvitasssa Hermann-nal. Hermann arcán méltatlankodó vonás jelent meg: látszott rajta, hogy egyik kedves eszméjét érintették, s hogy szívesen kifejtette volna a tárgyról kialakult, s tán fáradságos munkával kidolgozott nézetét; de valószínűleg még ennél is kevésbé lehetett ínyére a mód, ahogyan egyszerűen a torkára forrasztották a szót, a saját otthonában. Mintha pár pillanatig egyenesen azt fontolgatta volna, ne emlékeztesse-e vendégét a jó modor alapvető követelményeire: de végül mégsem tette, ki tudja, miért. Ugyanezzel a belső gondolatmenettel állhatott-e összefüggésben vajon, hogy a lábát ismét maga alá húzta és előrébb csúszott a karosszékben, lemondva ezzel eddigi kényelméről egy feszültebb testtartás érdekében: úgyszintén nem derült ki. A kihallgatás folytatódott. A vendéget az érdekelte, hol is van pontosan a helyszín. A kérdezett habozott:

— De hisz ezt önnek tudnia kell — mondta azután, némi-
leg feszélyezett és egyúttal tapintatra törekvő hangon.

— Természetesen — hangzott a válasz —, ha már ott vagyok, tudom is. Csak az innen odáig vezető útvonallal nem vagyok tisztában, s azt hiszem, ez érthető: végre is idegen vagyok a környéken. Annyira bonyolult talán?

— Ellenkezőleg — sietett biztosítani Hermann, igen egyszerű. Mindenekelőtt is a szomszédos városba kell eljutnia, itt a közelben, ugyanezen a termékeny síkságon; itt gyöngéden elmosolyodott és közbevetőleg megjegyezte, hogy a szemleút remélhetően nem veszi majd annyira igénybe a vendég idejét, hogy az említett városnak egész földrészünk kultúráját érintő nevezetességeit is meg ne tekintse azért; onnan pedig, folytatta érezhetően szárazabb hangon és arcán a már előbb is látott kelletlen vonással, onnan pedig már közel a cél: hat kilométer, vagy nyolc, de legfőljebb tíz — így valahogy, egészen pontosan nem is tudja.

— Érthetően — bólintott a vendég —, hisz odamenet nyilván egyéb foglalkoztatta, mint hogy a kilométereket számlálgassa.

Egy percnyi csend támadt, szinte azt lehetne mondani, kínos csend. Ami azt illeti, és hogy teljesen őszinte legyen, mondta aztán Hermann, ő maga tulajdonképpen még nem fordult meg ott. Vagy úgy, mondta erre a vendég, akkor természetesen Hermann szíves elnézését kéri a tapintatlan közbevetésért. Szó sincs róla, tiltakozott Hermann, úgy érzi, inkább neki kell talán, bizonyos mértékig elnézést kérnie; nos, ha valóban így érzi, mondta a vendég, akkor Hermann semmi esetre sem lehet következetlenséggel, legföljebb csak némi feledékenységgel vádolni; beismeri, mondta Hermann, hogy a látszat valóban e mellett szólhat, az igazság azonban mégis más, az tudniillik, hogy ő többször is tervezte már ezt a látogatást, azonban hol családi ügyek, hol meg hivatali kötelezettségek, vagyis rajta kívül álló okok miatt eddig még mindannyiszor el kellett halasztania. Remélhetően, tette hozzá, a kolléga úr megérti, hogy egy család és egy felelősségteljes hivatal terhei mellett a magunkfajta ember bizony nem mindig korlátlan ura az idejének. Hogyne, mondta a vendég, nagyon is megérti, hiszen mindnyájan így vagyunk ezzel: mellékes köteleességeink miatt folyton halogatjuk a valódiakat, gyakran egy életen át, és aztán zavarba jövünk, ha megkérdezzük magunktól, mit is végeztünk hát valójában.

— Kimeríthetetlen témakör ez — folytatta —, de attól tartok, máris visszaéltem a vendégszeretetével. Mindenesetre köszönöm az értékes felvilágosításait: érdekes volt, nagyon érdekes — tette hozzá, miközben felállt. Hermann is felugrott a helyéről, izgatottnak látszott:

— Egy pillanat — mondta —, csak nem akar így elmenni?! De álljon meg hát... Mit keres, az ég szerelmére?!

— Az esernyőmet — mondta a vendég, aki ezalatt valóban, elkezdett körbejárni a szobában, még a bútorok mögé is bekukkantva, mert úgy emlékezett, hogy itt helyezte el valahol a tárgyat (fülledt időben, borús, súlyos ég alatt indatak ugyanis útnak a szállójukból) —, nem látta valahol?

— Nem — mondta bosszúsan Hermann, iparkodva a nyomában maradni, miközben egyszer majdnem össze is ütköztek, ahogy a vendég váratlanul megtorpant és ellenkező irányba fordult; szerencsére az asszonyok nem voltak tanúi ennek a nevetséges hajszának: időközben, miután a cipőkkel végeztek már, a másik szobába mentek át, s az onnan beszűrődő, gőgicsélő hangokból arra lehetett következtetni, hogy éppen Hermannék kisfiát becézgetik, aki erre valószínűleg felriadhatott álmából, mert e pillanatban keservesen sírva fakadt: nyilvánvalóan félreérthette a helyzetet. — De hát még nem beszéltünk meg semmit — erősködött tovább Hermann. — Hogyan fog például odautazni?

— Vasúton és autóbuszon — mondta a vendég, még mindig hasztalan tekintve szét minden irányban. — Azt hallottam, a csatlakozás jó, s mindkét járat gyors és kényelmes.

Igaz, tökéletesen igaz, biztosította Hermann, s eszerint, mint látja, a vendég mégiscsak tájékozottabb a környékbeli közlekedést illetően, mint ahogy azt neki elárulta; attól tart csupán, hogy ebben a nagy hőségben túlságosan is igénybe venné majd ez a körülményes utazás.

A vendég erre fölnevetett, a maga nyugtalanító módján, röviden, komoran; de végre legalább szembe fordult Hermann-nal: biztosította, hogy utazott már sokkal körülményesebb módon is oda; csak nem azt akarja mondani, kérdezte erre Hermann, hogy egyszer már megjárta ugyanezt az utat; de igen, pontosan ezt, bár ez most nem tartozik ide, mondta láthatóan egy kissé bosszúsan a vendég; már hogyan tartozna, tiltakozott Hermann, hiszen csak most látja, hogy eddig elvontan, úgyszólván az elvek szintjén igyekeztek tisztázni azt, amiben a vendége ezek szerint a személyében is érdekelt; az elveken ez mit sem változtat, sietett leszögezni a vendég; természetesen nem, ismerte el Her-

mann, mindezt tekintetbe véve azonban most még indokoltabbnak látja a vendégének föltett korábbi kérdését: nem fél-e, hogy túlságosan is igénybe veszi majd ez az utazás; egyáltalában nem, válaszolta erre a vendég, ha valamitől mégis fél, legfőljebb attól, hogy még a félelem sem eléggé emlékezetes érzés, és a holnapi munka eredményességét tekintve egyenesen kívánatos lenne, ha nem a könnyebbségeket, hanem a minél fáradságosabb körülményeket keresné, egészen az ínségességig, s ezt mindenestre meg is tenné, ha nem kéne tekintettel lennie a feleségére is.

— Éppen ezért! Éppen ezért! — kapott a szón Hermann. — De hát így nem lehet tárgyalni... Üljön már vissza végre!

Sietve a karosszék felé terelte, leültek. Hermann bőrkötésű jegyzetkönyvben kezdett lapozgatni:

— No lássuk csak; tehát holnap. Hm. Holnap valójában igazgatói referátumom volna... — kezdte; a vendég, úgy tetszett, ismét fel akart állni; Hermann sebesebben, mondhatni kapkodva volt kénytelen folytatni: — Mindamellet, ha reggel idejekorán telefonálnék... Az igazgatómmal meglehetősen jó kapcsolatban állok ugyanis... Egyszóval szívesen odaviszem a kocsimon, ha óhajtja.

A vendég, ezúttal már kényelmesen hátradőlve, sőt még a lábát is keresztbe vetve a karosszékben, elmosolyodott:

— Ügyes, Hermann, nagyon ügyes — bölintott aztán. — „Ha óhajtja”... Hm — mondhatnám én is, mint ön az imént. Nos hát, Hermann, egyenes kérdés egyenes választ kíván: nem, nem óhajtom.

— Eszerint — kérdezte Hermann — visszautasítja az ajánlatomat?

— Ezt nem mondtam — felelte a vendég. — Lehet, hogy elfogadom a kíséretét, meglehet, beletörődöm abba, hogy elvigyen, minthogy az ajánlata percek óta itt függ már a levegőben, engedelmével szinte éreztem már érlelődni önben, mialatt az előbb volt szíves az esernyőmet keresgélni velem, igen, egyenesen erre haladt és ide torkollt végül a beszélgetésünk logikája, és ebben, nem tagadhatom, kicsikét magam is hibás vagyok. Mármost viszont ami

az óhajokat illeti: az enyémről, biztosíthatom, szó sem lehet, és azt kell föltételeznem, hogy az önéről még kevésbé, figyelembe véve legalábbis az eddig mulasztottakat — nem, ne mentegetőzzék, hisz semmit sem hányok a szemére. Mindezt csak épp azért tartom szükségesnek említeni, hogy rendet teremtsünk... hogy úgy mondjam: tiszta csapást vágjunk az óhajok szövevényében, s nehogy összekeveredjenek egymással az ügyeink; nemcsak ön, de én is ragaszodom ugyanis a magam függetlenségéhez.

Hermann zavartnak látszott.

— Akkor hát — kérdezte —, hogy döntött végeredményben?

A vendég a fejét csóválta.

— Furcsa ellentmondásokba bonyolódik, Hermann. Függetlenséggel kezdi, majd az óhajomnak, most meg már hovatovább a döntésemnek vetné magát alá. De hát mit akar tulajdonképpen? Parancsszót? Vagy fölmentést netalántán?... Ugyan, Hermann, mire való ez a bújócska, ez a méltatlan köntörfalazás két felnőtt ember között?! Mint-hogyha nem tudná, hogy mindenképpen jönnie kell; vagy ne tudná talán?

Hermann lehajtotta a fejét; egy kevés csönd támadt.

— De tudom — felelte aztán, s porcelánosan fénylő tekintetében, amint újra ráemelte, a vendég most először látott valami új, idegen, kissé még félénk, de már leplezhetetlenül barátságatlan kifejezést. S mintha ez nemhogy bánataná, de egyenesen a kedvét lelné benne, Hermannra nevetett, ezúttal másként, mint az előbb, megértően, szinte rokonszenvvel.

— Nekem — mondta — nem róhat fel semmit sem. A tágan értelmezett kötelességérzet olyan csapda, amit saját maga állított magának; én legföljebb csak belé segíttem.

— Ön igen rosszhiszemű — mormogta Hermann —; erre semmi okot sem adtam.

A vendég mentegetőzött: az ő megbízatásában, mondta, az embernek úgyszólván kötelessége, hogy rosszhiszemű legyen, s természetesen csak minden félreértés eloszlatása vezette, és nem az, hogy a házigazdát megbántsa.

— Nos hát — szólt aztán —, rendben van; megteszem önnek ezt a kis szívességet: elvihet. Nem, ne köszönje, vagy másrt akart mondani? Semmit? Úgy is jó. Talán szükségte- len figyelmeztetnem rá, hogy alkalmasint kemény napunk lesz. A vizsgálat során egyet s másrt mutatnom kell majd önnek — ez elkerülhetetlen —, és a szag... nos, rettentő bűz van arrafelé, remélhetően érezni fogjuk. Mindenesetre azt tanácsolom, hogy ne reggelizzék.

Megbeszélték, hogy Hermann másnap reggel kilenc órára jön a szállójuk elé a kocsijával. Jól értette-e, kérdezte Hermann, hogy a kedves felesége is velük tart majd? Igen, felelte kurtán, s Hermann megereszkedő arcán, melyen a hirtelen fáradtság redői ütöztek ki, s mely valósággal megolvadtnak látszott a csillárfényes szoba zárt rekkenetében, mintha e fejlemény hírére — mintegy valamely reménységár felcsillanására — a megkönnyebbülés futó árnyalata suhant volna át: ez kellemetlen volt. De nem beszélhetek tovább, az asszonyok visszatértek; Hermann felesége, jól megtermett, szőke nő, puha, fehér keblén verítékcseppek gyöngyfényével, a csecsemőt is magával hozta a karján, valószínűleg, hogy csillapítsa elkeseredését, aminek az előbb oly szívet tépő hangokat adott, s egyúttal abból a homályos célból is talán, hogy — némely asszony szokása szerint — ne hagyja feledésbe merülni anya és gyermeke örök képét, mintegy gyöngéd kötelességükre intve ezzel a megtestesítéssel a férfiakat; maga a csecsemő kevésbé ünnepélyesnek, inkább rosszkedvűnek és szórakozottnak látszott; hamarosan vissza is került az ágyába, a vendégek elbúcsúztak (az esernyő végül mégis az előszobában került meg); Hermann szíves ajánlatát, hogy hazakocsikázza őket, visszautasították: sétálni akarnak, mondták.

Odakint változás történt az égen: derengő, tiszta nyáréjszaka fogadta őket; holnapra kedvező idő ígérkezett. A szállójukhoz vezető rövid úton tudatta feleségével a kirándulás tervét; pár szót ejtett a városról: régi fejedelmi székhely, számos nevezetességgel, nem illik kihagyni az úti-tervből, adta értésére. Az asszony — a karján érezte, melyet a karjában tartott — könnyeden megremegett; szeme — máskor meghitt tükör — szorongó kérdéssel telt meg:

— Nem ezért akarsz odamenni — mondta.

— Nem — felelte a férfi. — Egy kis dolgom is lesz a környéken.

— A konferencia, a nyaralás, az egész utazás: mind csak ürügy volt számodra, hogy oda elmenjünk.

— Lehet — ismerte el a férfi. — Egyszer el kell végeznem a munkámat — tette hozzá, s talán türelmetlenebbül csengett a hangja, mint ahogyan szánta.

— Munkáról beszélsz, de másról van szó — mondta a felesége.

— Ugyan — tiltakozott a férfi. — Mire gondolsz?

— Nem tudom. Félek — felelte a felesége, és a férfi sietett megnyugtatóni: nincs miért aggódni, a vállalkozás nem veszélyes, rövid időt vesz igénybe és egyáltalán nem fogja megzavarni a kirándulást. Felesége nem válaszolt: mit és mennyit sejtethet? — tűnődött a férfi.

— Mikor utazunk a tengerhez? — kérdezte később az asszony.

— Három nap múlva — felelte. Igen, az asszony csökönyös és igen veszedelmes ellenfél: nagy a hatalma, és nyilvánvalóan élni is fog vele, hogy enyhítse azt, aminek pedig sajognia, következőképpen tehát élnie kell — ebben a tekintetben Hermann kétségkívül belélátott a kártyáiba, az alattomos. Nem a küzdelemtől félt: de, hogy kénytelen ellenállni az asszonynak, s hogy szükségszerűen mindkettejüknek ravaszkodniuk kell majd, ha nem is befolyásolhatja elszántságát, e pillanatban valami megne-

vezhetetlen szomorúsággal töltötte el. Függyönyökkel tompított zenét hallottak, s kivilágított bejáratot pillantottak meg: a szállójukhoz értek.